

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 36

Заснований в 1996 році

Рівне – 2007

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 36. — Рівне: РДГУ, 2007. — 188 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем реалізації психолого-педагогічних ідей Л.С.Виготського на сучасному етапі реформування освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюрів Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 26. 01. 2007 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2007

9. Флерина Е.А. Эстетическое воспитание дошкольника. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961.

10. Художественное творчество и ребенок. Монография. / Под ред. Н.А. Ветлугиной. – М.: Педагогика, 1972.

Резюме. Стаття посвящена изучению взглядов Л.С. Выготского на проблему детского творчества.

Ключевые слова: детское творчество, художественное творчество, творческое воображение, изобразительная деятельность, интерес, музыка.

Summary. The article presents views on the problem of the child's creative work according to the L.S. Vygotskiy.

Key word: a child's creative work, art's, creative magination, imitative art's, interest, music.

Одержано редакцією 08.12.2006.

УДК: 371. 21

Н. В. МАЛІНОВСЬКА

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЕВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Резюме. Стаття присвячена мотиваційному компоненту в навчально-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку. У статті розглядаються поняття „мотив” і „мотивація”, типи і вікові особливості мотивації, а також фактори, які впливають на формування мотивації.

Ключові слова: мотив, мотивація, навчально-мовленнєва діяльність.

Постановка проблеми. Важливою умовою організації навчально-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку є формування мотиваційно-спонукального механізму. „Діяльності без мотиву не буває; „невмотивована діяльність” – це діяльність ... з суб'єктивно схованим мотивом” [5, 102]. Все, що ми говоримо, ми говоримо для чогось, для когось, чомусь, тобто ми керуємося певною метою і мотивом. У цьому зв'язку будь-яка мовленнєва задача чи вправа, що пропонується дитині, повинна бути мотивована, треба чітко визначити мотив говоріння.

Метою нашої статті є аналіз мотиваційного аспекту навчально-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Виклад основних положень. Проблеми мотивації розглядаються у наукових працях Д.Н.Богоявленського, Л.І.Божович, Л.С.Виготського, О.М.Леонтьєва, А.К.Маркової, С.Л.Рубінштейна, Г.І.Щукіної та ін. сучасні вчені розглядають поняття мотивації як сукупність потреб, інтересів, мотивів, мотивів, які спонукають особистість до активності та визначають її спрямованість. За своїми проявами і функціями в регуляції поведінки мотивуючі фактори можуть бути поділені на відносно самостійні класи (А.В.Петровський [9]). Перший клас – це аналіз прояву потреб та інстинктів як джерела активності. Другий клас – це прояв мотивів, як причин, що визначають вибір спрямованості поведінки. Третій клас – це прояв емоцій, суб'єктивних хвилювань (прагнень, бажань і т.п.) і установок у поведінці суб'єкта (Р.С.Немов [8]).

Будь-яка форма поведінки може бути обґрунтована як внутрішніми, так і зовнішніми причинами. При внутрішній мотивації в якості висхідного та кінцевого пунктів пояснення її виступають психологічні властивості суб'єкта поведінки, при зовнішній – зовнішні умови та обставини його діяльності [8].

У першому випадку мова йде про мотиви, потреби, цілі, наміри, бажання, інтереси і т.д., в другому – про стимули, що виходять із ситуації, яка склалася. Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення певної мети. З цього приводу С.Л.Рубінштейн писав: „Мотивація – це опосередкована процесом її відображення суб'єктивна детермінація поведінки людини світом. Через свою мотивацію людина влітається в контекст дійсності” [10, 29].

Характер мотивації може бути безпосереднім (інтерес до нового, активність, допитливість, вияв творчих сил і здібностей тощо) та опосередкованим (використання інформації для вирішення практичних завдань, самоствердження, визнання тощо).

Л.С.Виготський [2] трактує мотив як дійове афективно-вольове підґрунтя мовленнєво-розумової діяльності. На думку А.К.Маркової [6], мотив – це спрямованість активності на предмет, внутрішній психічний стан людини, прямо пов'язаний з об'єктивними характеристиками предмета, на який спрямована активність. Як складова частина мотивації, мотив, за визначенням О.М.Леонтьєва [5], – це об'єкт, що відповідає тій чи іншій потребі і який спонукає та спрямовує діяльність людини. Мотиви виконують подвійну функцію: перша полягає в тому, що вони спонукають і спрямовують діяльність, а друга – в тому, що вони надають діяльності суб'єктивного змісту.

У роботі „Розвиток мотивів навчальної діяльності дитини” О.М.Леонтьєв обґрунтовує відмінність між окремими видами мотивів, між характерними рисами, що визначають сутність та роль мотивів у навчальній діяльності дітей. На думку О.М.Леонтьєва, необхідно враховувати те, з якими мотивами ми стикаємося, – „зрозумілими” чи „реально діючими”. Дитина часто добре розуміє, для чого потрібно вчитися („зрозумілий” мотив), але ця обставина ще не спонукає її займатися цим видом діяльності. А коли знання стає спонукою, маємо справу вже з діючим мотивом. Тільки зрозумілі мотиви при певних умовах стають мотивами діючими. О.М.Леонтьєв з цього приводу висловлює таку думку: „Чи не полягає взагалі мистецтво виховання у створенні правильного поєднання „зрозумілих” і „реально діючих” мотивів, а разом з тим в умінні своєчасно надавати більшого значення успішному результату діяльності, щоб цим забезпечити перехід до більш високого типу

реальних мотивів, що керують життям особистості [5, 522].

Розрізняють декілька підходів до класифікації типів мотивації. П.М.Якобсон [7], зокрема, виділяє такі типи мотивації в навчальній діяльності: мотивація, яка може бути названа „негативною”; мотивація, яка пов’язана з мотивами, закладеними поза навчальною діяльністю; мотивація, яка закладена в самому процесі навчальної діяльності. Як вважає І.О.Зимняя [3], слід виокремити такі види мотивів: соціальні, пізнавальні, комунікативні, мотиви самореалізації, мотиви, створені педагогом, тощо.

І.Ф.Комков [4] об’єднує всі мотиви у три групи: мотиви, в основі яких є суспільна й особиста значущість; мотиви, пов’язані з діяльністю, з процесом вивчення мови; мотиви, в основі яких лежить примушення.

На думку П.Я.Гальперіна [1], необхідно виділити поняття „мотиваційна активність”, під яким автор розуміє потреби, почуття та інтереси дитини. Мотиваційна активність виявляється в позитивному або негативному ставленні дитини до предмета навчання або навчання взагалі і вимірюється інтенсивністю пошуку, а також ступенем їхньої залежності від безпосереднього зовнішнього спонукання.

На формування мотивації навчання впливає сукупність зовнішніх і внутрішніх умов. До зовнішніх умов належать характеристики діяльності педагога, зміст та методи навчання, матеріально-технічне обладнання, психологічний клімат в колективі тощо. Внутрішніми умовами становлення мотивації є сформованість дитини як суб’єкта різних видів діяльності, різних форм взаємодії й спілкування з оточуючими, активна позиція дитини в різних видах діяльності й спілкування, спрямованість особистості дитини.

У процесі вікового розвитку дитини мотиви її діяльності змінюються. У дошкільному віці домінуючого значення набувають ігрові мотиви, пізніше, в період шкільного дитинства, вони відтісняються на задній план іншими, зокрема навчальними мотивами. У зв’язку з цим на різних вікових ступенях найбільш сприятливі умови для формування мовленнєвих вмінь і навичок утворюються при різній мотивації навчально-мовленнєвої діяльності дітей.

Загалом вихователі у своїй практиці використовують це, однак мотив (те, задля чого мовиться) часто подається надто прямолінійно як мета для дітей: „Уважно слухайте все, що я говоритиму, і вчіться складати розповідь (або переказувати); „Найкращу розповідь запишемо на магнітофон (або в альбом для батьків)”; „У кого вийде найкраще, той розповідатиме малюкам” тощо. Подібна мотивація більшою мірою активізує вольові зусилля дитини, тоді як завдання педагога – викликати у неї потребу пошуку, відкриття істини. Оскільки основним видом діяльності дітей дошкільного віку є гра, то збагачення мотивів мовленнєвих висловлювань повинно відбуватися на основі поєднання навчання мови з ігровою діяльністю дітей (Е.П.Короткова). Наприклад, на гостини до дітей прийшов зайчик, і діти будуть йому розповідати казку; Незнайко неправильно складає загадку-опис, а діти виправляють помилку, показують, навчають; Буратіно дзвонить до магазину (або просить когось піти туди), щоб довідатися, чи є там потрібна йому річ (називає форму, колір тощо). Подібні ігрові мовні ситуації для стимулювання висловлювань дітей можна придумати самостійно. Старшим дошкільникам пропонується скласти розповіді про свою майбутню гру з улюбленою іграшкою або скласти сценарій за набором іграшок для показу лялькового театру.

Отже, педагогам необхідно враховувати одну важливу умову – щоб бути здатними викликати бажання у дітей висловитися, такі ситуації повинні мати особисту значущість для дошкільника, бути для нього близькими [2].

На думку О.М.Леонтьєва, О.В.Запорожця та інших відомих психологів, емоції виконують орієнтуючу та регулюючу роль у діяльності. Якщо мотив визначає спрямованість діяльності в абстрактній формі, поза зв’язком з будь-якою ситуацією, то емоційні орієнтації концентрують цю спрямованість. Емоційна оцінка ситуації диктує характер дії стосовно певних об’єктів: виділення мети дії, сприйняття завдання, пізнання об’єкта як перешкоди і т.д. Мотивація найтісніше пов’язана з емоціями (В.Г.Асєєв, А.К.Маркова, О.М.Леонтьєв, П.М.Якобсон). одна з функцій емоцій полягає у тому, що вони орієнтують дитину, вказують на значущість оточуючих явищ, на їх модальність (позитивну чи негативну).

Отже, емоційний компонент впливає, наприклад, на підготовку позитивного ставлення до об’єкта діяльності і до осіб, що беруть у ній участь. Він виражений і в хвилюваннях, пов’язаних з успіхом у діяльності, зі зразками роботи інших і т.д. Все це є психологічною передумовою інтересу. Доведено, що позитивні емоції на занятті підвищують працездатність дітей та значно покращують оволодіння ними мовленнєвими вміннями і навичками. Потреба в позитивних емоціях, в самоствердженні є підґрунтям змагального мотиву, який стимулює дитину до вдосконалення своїх здібностей та вмінь.

Найважливішими мотиваційними новоутвореннями старшого дошкільного віку є свідоме підпорядкування мотивів, виникнення їх ієрархії, поява нових за будовою опосередкованих мотивів (О.М.Леонтьєв, Л.І.Божович). Побудова навчання в формах, які спонукають дитину зайняти умовно-динамічну позицію, призводить до появи цих новоутворень раніше зазначеного терміну. Все це дає нам змогу припустити, що в старшому дошкільному віці можливе формування мотивації до різних видів говоріння (запитання, відповіді, розповіді, опис, переказ тощо) та слухання (слухання мовлення товариша, вихователя, слухання казки, оповідання, розповіді, грамзапису).

На думку Т.І.Левченко, домінуючими в ієрархії мотивів навчально-мовленнєвої діяльності дітей повинні бути внутрішні мотиви, передусім потреба в інформації, тобто природна допитливість дитини дошкільного віку. Доведено (Л.І.Божович, А.К.Маркова), що ступінь ефективності взаємозв’язку між мотивацією та навичками залежить від місця, яке посідає навчальна діяльність у мотиваційній сфері того, хто навчається.

Висновки. Отже, мотивація є одним із фундаментальних чинників навчально-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. Перехід до якісно нового рівня мотиваційно-спонукального механізму значною мірою залежить від цілеспрямованих впливів дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности. – М.: Мысль, 1976. – 288 с.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика. – Запоріжжя: Просвіта, 2002. – 216 с.
3. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.: Просвещение, 1991. – 314 с.
4. Комков И.Ф. Методика преподавания иностранных языков. – Минск: Высшая школа, 1979. – 314 с.
5. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. – М.: МГУ, 1981. – 583 с.
6. Маркова А.К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте. – М.: Просвещение, 1983. – 235 с.
7. Матюхина И.В. Мотивация учения младших школьников. – М.: Педагогика, 1984. – 197 с.
8. Немов Р.С. Психология. В 3-х книгах. – Т.1. – М.: Просвещение, Владос, 1995. – 246 с.
9. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. Основы теоретической психологии. – М.: ИНФРА, 1998. – 526 с.
10. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – М., 1976. – 604 с.

Резюме. Стаття посвящена мотивационному компоненту в учебно-речевой деятельности детей дошкольного возраста. В статье рассмотрены понятия „мотив” и „мотивация”, типы и возрастные особенности мотивации, а также факторы, влияющие на формирование мотивации.

Ключевые слова: мотив, мотивация, учебно-речевая деятельность.

Summary. The article is devoted to the motivation component of educational-speech activities of pre-school age children. The notions “motive” and “motivation”, the types and the age peculiarities of motivation, also the factors which influence on the forming of motivation are studied in this article.

Key words: motive, motivation, educational-speech activity.

Одержано редакцією 04.12.2006.

УДК: 372. 32: 398. 9

Н. Ф. САМСОНЮК

ПРИСЛІВ'Я ЯК ІНДИКАТОР ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА У СФЕРІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ „Я САМ”

Резюме. Стаття присвячена проблемі використання засобів народної педагогіки в організації процесу особистісного зростання дитини, формування її елементарної самосвідомості, підсилення в дошкільника інтересу до себе як людської істоти, виховання симпатії до свого „Я”, здатності до самореалізації, саморозвитку та самозбереження.

Ключові слова: самосвідомість, саморозвиток, самореалізація, самозбереження, „простір Я”, народна мудрість.

Постановка проблеми. Серед проблем, в глибинній і всебічній розробці яких, однаково зацікавлені як теоретичні науки про дитину, так і практика, важливе місце займає проблема спрощення процесу самопізнання, відкриття дитиною світу власного внутрішнього життя, прагнень, думок, переживань, надання їй допомоги у співставленні своїх бажань з можливостями, у визначенні особливостей власного фізичного, психічного та соціального розвитку.

У психологічному житті дитини однією з найважливіших сфер – є сфера „Я Сам”, її знання про себе як індивіда, особу, особистість. Пізнати і зрозуміти себе важко, так як таємниця людського „Я” в єдності найінтимнішого й найзагальнішого в особистості [4]. Кожна людина унікальний і неповторний світ в собі, який не може бути виражений в жодній системі понять. Однак, на думку І.С.Кона, цей унікальний внутрішній світ набуває реальності в серії послідовних відкриттів свого „Я”. Так, самовідчуття допомагають немовляті усвідомити свою фізичну ідентичність, а трьохрічна дитина усвідомлює і стверджує себе як автономну „самість” завдяки особистій волі, з якою мають рахуватися оточуючі. Дошкільник же збагачує „Я” чисельними новими якостями, що переломлюються в системі самооцінок і в усвідомленні своєї індивідуальності з постійним співвідношенням „образу Я” з „образом Ми”, так як людське „Я” існує лише завдяки постійному діалогу з іншими. З думками І.С.Кона погоджується професор В.С.Мерлін [11], стверджуючи, що самосвідомість – необхідна умова існування особистості і виявляється в 2,5–3 роки у використанні дитиною особових займенників, прагненні до самостійності, вередуваннях, впертості, негативізмі. А усвідомлення себе як особистості, певних якостей своєї особистості виникає значно пізніше. При чому самосвідомість виражає їх неповно і неточно. Людина, на думку В.С. Мерліна, неспроможна об'єктивно співвіднести особисті якості з своїми діями і вчинками, що свідчить про вторинність самосвідомості в порівнянні з коригуючими їх мотивами. І, все ж таки, доводить В.С.Мерлін, лише завдяки самосвідомості, ми усвідомлюємо невідповідність властивостей нашої особистості соціально-моральним вимогам, невідповідність власних фізичних і психічних можливостей нашим устремлінням. Керуючись самосвідомістю, ми формуємо, своїми діями і вчинками, нові властивості особистості. Залежно від рівня самосвідомості ми спроможні створити свою особистість. Отже, вчений робить висновок: чим старша дитина, тим більшу роль в розвитку її особистості відіграє самосвідомість,

З М І С Т

<i>Вступ</i>	3
<i>Приходько Ю. О.</i> Внесок Л. С. Виготського в розвиток дитячої психології	4
<i>Поніманська Т. І.</i> Гуманістичне виховання в контексті ідеї Л. Виготського про дитячо-доросле співтовариство	8
<i>Дичківська І. М.</i> Проблема ефективності інноваційних процесів в освіті	12
<i>Горопаха Н. М.</i> Реалізація ідей Л. С. Виготського у розвиваючому навчанні дітей дошкільного віку (на прикладі використання дослідницького методу)	15
<i>Янциур Л. А., Фарина Н. П.</i> Л. С. Виготський про розвиток дитячої творчості	20
<i>Маліновська Н. В.</i> Мотиваційний компонент у навчально-мовленнєвій діяльності дітей дошкільного віку	24
<i>Самсонюк Н. Ф.</i> Прислів'я як індикатор визначення компетентності дошкільника у сфері життєдіяльності „Я сам”	26
<i>Воробйова Л. М.</i> Л. С. Виготський і розвиток сучасної психолінгвістики	29
<i>Белова С. А.</i> Інтерес як педагогічна умова навчально-виховного процесу у творчих спадщинах Л. Виготського та Г. Шарельмана	31
<i>Сузанская Т. Н.</i> Особенности катарсиса в „детском тексте” русской литературы	35
<i>Степанова О. І.</i> Збагачення словника дітей дошкільного віку засобами поетичної лексики	39
<i>Пох Л. И.</i> Эстетические воззрения Л. Н. Толстого в „Психологии искусства” Л. С. Выготского	42
<i>Разина Н. В.</i> Психологическая готовность к материнству в контексте культурно-исторической концепции	43
<i>Ховрина Г. Б.</i> Психологические особенности коррекции детей, не готовых к школьному обучению в контексте культурно-исторической концепции Л. С. Выготского	46
<i>Воробйов А. М.</i> Генезис дослідження співвідношення інтелекту та якостей креативної особистості	49
<i>Кравцов О. Г.</i> Исследование психологических особенностей девиантных подростков в русле культурно-исторической теории Л. С. Выготского	52
<i>Борова В. Є.</i> Дослідження корекції звуковимови дітей дошкільного віку в логопедії.	56
<i>Макаренко М. А.</i> Культурно-исторический анализ роли профессионального сознания в развитии личности	62
<i>Леценко Г. П.</i> Теорія мовленнєвої діяльності як основа формування комунікативної компетенції	66
<i>Новикова-Грунд М. В.</i> Групповые текстовые методики как развитие идеи инструментального метода	71
<i>Жаровцева Т. Г.</i> Професійне ставлення майбутніх педагогів до проблем неблагополучних сімей	75
<i>Литвиненко С. А.</i> Актуалізація ідей Л. С. Виготського в сучасній практиці виховання	80
<i>Юрченко В. М.</i> Л. С. Виготський як фундатор методології систематизації психологічних знань	82
<i>Рудь Г. В.</i> Динаміка формування і реалізації життєвих планів особистості у ранній юності	85
<i>Мірошина Г. Г.</i> Використання ідей Л. С. Виготського про культурний розвиток дитини в розгляді проблеми опосередкованої трансляції етичної культури від керівника дошкільного закладу дітям	89
<i>Головань Т. М.</i> Становлення і розвиток дошкільних закладів в Криму в II половині XIX – початку XX ст.	91
<i>Фасолько Т. С.</i> Л. С. Виготський про виховання моральної поведінки	96
<i>Кравець Л. М.</i> Рефлексивний підхід до становлення професійної діяльності майбутніх педагогів	100
<i>Врочинська Л. І.</i> Педагогічна підготовка батьків – основа ефективної взаємодії у вихованні гуманної поведінки дитини	102
<i>Матейко Н. М.</i> Психологічна корекція пізнавальної сфери дітей в умовах несприятливого екологічного середовища	106
<i>Козлюк О. А.</i> Психолого-педагогічна сутність поняття „спілкування” та підходи до його розуміння	108
<i>Косарєва О. І.</i> Зв'язок емоційної і когнітивної сфер у психічному розвитку дитини	113
<i>Марчук Г. В.</i> Проблема соціального розвитку дитини в світлі теорії соціалізації Л. С. Виготського	116
<i>Меналюк Г. Ф.</i> Мовленнєва математична культура вихователів дошкільних закладів	118
<i>Вижевська Ю. О.</i> Педагогічні умови формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх учителів до педагогічної діяльності	122
<i>Федорова Н. В.</i> Гумор у спілкуванні викладачів із студентами як одна з умов організації гуманістичної педагогічної взаємодії	125
<i>Демянюк О. Б.</i> Гра як засіб корекційно-розвивального впливу на дітей дошкільного віку	128
<i>Грищук М. М.</i> Техніка постановки запитань як метод розвитку та підтримки психолого-психотерапевтичного процесу: системний аспект	131
<i>Панасюк М. М.</i> Соціально-психологічні фактори появи та розвитку навчального стресу у студентів вищих навчальних закладів	134
<i>Берлинская Л. А.</i> Ключевые компетенции в подготовке учителей Германии	138
<i>Дроздова К. В.</i> Результативність когнітивного напрямку самостійних занять фізичною культурою підлітків ..	140
<i>Картель Т. М.</i> Місце і роль професійної адаптації в професійному становленні майбутніх інженерів-будівельників	142
<i>Музика Ю. О.</i> Діагностика рівнів готовності майбутніх учителів до формування логічного мислення в молодших школярів	145
<i>Шмелев И. М.</i> Особенности картины мира лидера деструктивного культа	148
<i>Соколова А. В.</i> Досвід підготовки вчителів до формування педагогічної творчості в університетах Англії	150

<i>Носова Н. В.</i> Особливості фасилітативної дії педагогів у навчально-виховному процесі	154
<i>Глоба Н. В.</i> Аналіз інтелектуальної децентрації у дітей з затримкою психічного розвитку (младший шкільний вік)	159
<i>Конюхова Т. С.</i> Поняття екосистеми як одне з провідних у сучасній екологічній освіті дошкільників	165
<i>Мельник І. Я.</i> Моральний аспект міжособистісних відносин у молодшому шкільному віці	169
<i>Арсєєв І. І.</i> Особливості становлення мотиваційно-смысловой сфери віруючих людей	172
<i>Сторож О. В.</i> Теоретико-психологічний аналіз особливостей творчого мислення і креативної особистості ...	176
<i>Якобчук Т. О.</i> Педагогічні умови запобігання та корекції відхилень у емоційному розвитку дитини дошкільного віку	180
<i>Відомості про авторів</i>	185

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 36

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Поніманська Т. І.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.01.2007 р. Підписано до друку 26.01.2007 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,57. Замовлення № 21/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 36. — Рівне: РДГУ, 2007. — 188 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем реалізації психолого-педагогічних ідей Л.С.Виготського на сучасному етапі реформування освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20